

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Jorraitilla-ren
26ⁿEuskalerrrian, iru peseta urtean.—Erdalerrrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Jorraitilla-ren
26ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

BEGOÑAKO AMARI

Bizkaia, bere Diputazioaren bi-
tarte, bere jaurritzat (1) zeu izenta-
tzeko naia erakutsi eban, zure Se-
meak mundu onetan daukan Ordeaz-
koaren aurrean, Elizearen Buru
aguriaren aurrean; eta Bizkaiko se-
meen nai ori ill onen 21.ⁿ Aita San-
tuak bete deusku, eta beraz, gaurtik
aurrera, Bizkaiko Erriak eukiko zai-
tu nagusitzat, ugazabatzat, guraso-
tzat; gaurtik aurrera zeuk eukiko
dozu Bizkaia jaurpena (2), zeu
izango zara Bizkaia iharopena,
zeu Bizkaia errentzat artizarra, dagoan
ondamendi illunetik zeruzko argui-
tasun gozatsurako bideak ikasi dai-
zan.

Ama maitalea, Ama biotz-berea,
Ama samarra, Ama errukiorra, erru-
ki zakioz bada Bizkaia; lagundu
eioezu Bizkaiko semeai euren lena-
goko ekandu garbi, legue ta berbe-
tea gordeten; gogoratuizu, Ama mai-
tea, Erri onek, Jaungoikoak bero-
nentzat emon eutsan izkuntzan, ezta-
bela sekulan esaten berba gaizto ta
zikiñik zure Semearen izen eta zeure
izen pozgarriaren kontra; lagundu
eiguzu izkuntza chit garbi au Bizkaia-
tarren minetan eutsi ta zabaltzen,
erbesteko berba deunga barik, eus-
keraz beti leguez, emen lenengo ta
zeruan guero, bedeinka zaiezan.

CHORIAK

—Zer atseguin dan esnatutzea
Lo eder luze batetik,
Aritzan diran ehorichuaren
Soinu eztiak entzunik!..
Ezta neretzat lurbiran sortu
Eresi ederragorik,
Ala choriak berez duena
Menperatuko duenik.

Egun-sentian eguzkiaren
Errainu berak bainan len,
Zeinek gabeko illuntasuna
Arguira duten biurtzen;
Chori chikiak askoz lenago
Kantari dira esnatzen,
Eta alderdi inguru dauden
Guzti guztiak alaitzen.

Berak dirade denaren aurrean
Egun-berrien zealari,
Berak bakarrik dute agurtzen
Goizeko izarra, kantari,
Berak otoitza eguiten dute
Eresiz Jaungoikoari..
—Bai, lagunduko diet lan ortan,
Pozkidaz chori danari!

Jaiki ta irtetzen da baserritik
Lanera nekazaria,
Zintzo ta umill beti naiean
Jaungoikoaren leguea,
Aztutzen zai berealasse
Munduko lan ta nekea,
Entzunik, pozik, chori chikien
Eresi zoragarria.

—Zer du choriak biurtutzeko
Atsekabeak pozera,
Lurbirako lan, naigabe asko
Zoriontasun gozora,
Pezar ezitiran zitalkeriak
Luzaroako pakera?..
Jaunak lendikan ipini zion
Zeruko kanta ber-bera.

Egunez berriz alaitzen ditu,
Baserritik eta mendiak,
Zelai, basoak, sagasti eta
Erreka pizkor garbiak,
Nola arkaiztan bera datozen
Osasun ur iturriak;
Atseguin diran, gozo diraden
Chorien kanta eztiak.

—Zer da baserritik zabal-zabala
Chori eresi gabetik;
Zer da mendia, zer zumardia
Ez baldin bada ehoririk;
Zer litzake, zer, uda-berria
Ezpalitz oien soinuak,
Den dena utsa, eta arriban
Naigabe andi bat besterik?

Oparo det nik uda erdian
Bero andia danian,
Itzalpe eder, ipar biguna,
Zugat bateren azpian;
Eta gainera azi dedilla
Zugat orren adarrian,
Chori polit bat pozkidaz anchen
Kantari ao betian.

Atozte bada, chori chikiak,
Kantarienak onera,
Ega bizian, laisterka nere
Echeko teillatupera
Soinu ederrak, pozkarrienak
Emenche zabaldutzero,
Ta gure echean zoriontasun
Onena banatutzero.

Zuen kabiak nere echean
Dira aipamen onenak,

Utziko ditut oiechengatik
Lurbiran diraden denak;
Aztuko zaizkit beti-betiko
Nere biotzeko penak,
Zuek kantari ta nik entzunik
Soinu zoragarriarenak.

ERREKA-ICHASOK.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Iñitoak Pazkoakoan.

I

—Seme; pazkoakoa ere badator ba.
—Bai aita, bai; ez nago aztuta.
Orisse ere ipini zuten ta..
—Bai, seme; ipini zuten, eta ondo
datorkigu.

—Zertarako?
—Gure konduta onerako.
—Bai, zarpigarren mandamentu-
rik ezpalitz.

—Ezagun da seme, gaztea zerana.
—Zergatik ba?
—Zarpigarren mandamentu orisse
da guri oso konbeni zaiguna.

—Gordetzeko?... ala..
—Gordetzalleak eta ausitzalleak
danak bear-dira munduan.
—Zer mesede eguiten digu guri
mandamentu orrek?

—Besteren morraletik oguia jateko
bidea libre utzia.

—Zertitu ba berak eragozten ori?
—Batzuei bai; eta orregatik uzten
digute bidea libre besteoi.
—Zein dira ba batzuek eta zein
besteak?

—Gordetzalleak eta ausitzalleak.
—Eta zein dira gordetzalleak, eta
zein ausitzalleak?

—Eztaikit arguiro esateko baña iji-
toen artean gordetzallerik eztaia ja-
kiñ bear zenduke, eta bestela kanta
zadazu gure dotriñaren lenengo arti-
kuloa.

—Arrapatu albada
Ez inolaz utzi,
Baña arrapatuari
Ondo guero eutsi;
Arrapa ezin danaz
Ez beñere etsi,
Gaur ta bigar ezpada,
Izango da etzi.

—Eta ori orrela jakinta ore eser-
koloetan zaude?

—Arrazoi daukazu Aita, arrazoi
andia daukazu.

—Zarpigarren mandamentu orrek
eragotziko ezpalu inoren morraletik

oguia jatea, gu baño aurreragorik
izango litzake lanbide orretan.

—Ori orrela da, baña konpezioak
ematen ditu guelanak.

—Zoraindik orretan zaude? Bere-
berielasse kanta ezazu konfesioren
ganiñ irakutsi dizugun dotriña, bes-
tela ona emen makilla eta kontu
guero nerekin!

—Gauza bear zaizte
Izenak trukatu,
Guezurrik esan gabe
Eguia ukatu;
Kontu danak esaten
Etzaitte nekatu,
Berriketa guchi ta
Agudo bukatu.

—Ori jakinta, konfesatzeko beldur
zera?

—Asko galdetzen dute ta..
—Zoaz Prai José zarra gana; eus-
kaigaizto itz eguiten du, ta errez pa-
sako zera.

—Eta gaztaerik?..
—Zer? Zorain sei illabete jantako
gaztaiak? jaitatzen ere!..
—Berriketak zertako?

—Bildotsik?
—Bai; esaiozu nola arrapatu nai
izan zenduan, baña igues eguiñ zizula.

II

—Zenbat denbora da konpesatu
zizala?

—Askocho Jauna.
—Zurte bete bai?
—Urte bete... e... e... sendocho.
—Zenba urte dira ba?
—Orain bi urte, kunplitu ziran iru,
lenago konpesatu nintzala.

—Beraz, bost urte.
—Or nunbait.

—Oiek eztera asko, baizik askoren
erdiak.

—Bai Jauna; argatik esan diot ba
«askocho».

—Zer ostu dezu?

—Bildots bat ostu nai izan nuan,
baña eziñ ostu, eta utzi eguiñ nion.

—Utzi... utzi... Zuek ari, ala ark
zuri?

—Biok alkarri.
Pekatu eguiñ zenduan ba deseoz
badare.

—Izan diteke, Jauna.

—Zer ostu dezu?

—Bai Jauna, baidamuchore; ainbes-
te neke artuta alperrik izan bearra.
—Baña demu dezu, deseoz pekatu
eguiña?

—¿Izango ezte ba bildotsaren lekuan pekatuarekin guelditzea? Naia-ge nukean nik bildotsa, milla pekatu baño.

—¿Baña zer dezu damu? ¿Pekatu eguina ala bildots gabe guel ditzea?

—Biak Jauna, biak.

—¿Eta bildotsa arrapatu izan bazenduan?

—Orduan pekatua bakarrik damuko nuan, baña biak damu ditut. Balaiki bedorrek nik bezela zenbat kostatzen dan...

—Isso, isso...

—Eta guero kartzela ta pama ta...

—Isso, basta... basta...

—Esamesanak eta lotsa ta...

—Basta... basta... basta.

—Bastarik ezte Jauna ostu; amar pesetan erosi nion Chilibistro mandazaiari.

—Basta ya, basta ya.

—¡A!... Gaztaia ba..., gaztaia... esango diot egui eguia. Bi ditut ba ostuak, eta jan eguiñ nituan ta eztakit ba Jauna...

Sakrista zarrak esan zuan zirriparra andiak ibili zituztela Prai-Jose zarrak eta ijito chikiak: konfesonarioa an zebilola binbili-bonbolo, noiz eroriko, eta eztakigu nola konpondu ziran.

III

—Some; ¿zer moduz konpondu zera Praillearekin?

—Estuho artu nau.

—¿Zer izan da ba?

—Zorioneko gaztaia...

—¿Eta ori ere esan eguiñ diozu? Zedorrek dituzu *kulpak* estu artu bazaitu. Etzendukan ez esatea baño; ez izan berrichu; *puera berriketerias*.

—Nik esan gabe igarri dit, «no *entender*» eguiñ nai nion, baña ezte bali izan.

—¿Zergatik ez?

—Eztakit ba: asi da bere *basta* ta *basta*-rekin, eta nik esatea nuan nere artean: gazta esan nai dek, baña *nonos*.

—¿Eta guero?

—Berriz ere *basta* ta *basta*, orduan-eha esan diot, *basta* mandazai bati erosi niola.

—¿Eta eztizu sinistu?

—¡Bai zera! Berriz asi da *bastaia*... *bastaia*; nonbait gaztaia esan nai zuan, obeki adieraztiagatik, eta orduan-eha aitortu diot, bein edo bein issillitzeagatik.

—¿Eta guero?

—An ibili guera nolabaitcho.

—¿Eta azkenik?

—Ura berearekin eta ni nerearekin.

—Beñepein *konpesatu* zera, eta aurrerakoan bizitza on bat eguiñ bear dezu.

—Bai aita, bai; egon zindezke ardua gabe.

—¿Badakizu nola?

—Bai; orandik oroitzen naiz, zuk erakutziat.

—¿A nola esaten dezun ba?

—Batek esango dizu

Dala senidea

Eta besteak berriz

«Naiz zure aidea»

Zu izan zaite beti

Danen aiskidea

Eta gauzari eman

Echera bidea.

—Ori, ori nere semea! ori eguiten badezu, eztezu izango Prai Joseren beldurrik.

—Len ere, ari baño zure makillari, beldur guaiago izan diot.

P. M.

1908 ko Jorraitaren 20 an.

PERU TA MARIA

(Güena)

III

Kezka ta eztabaidak zer direan eztakienak joatea baño ezeukan Arraizpetik iri alderako iru eskribauai jarraika. Zaarrenak, *erlikia* baizen maiterik, Peru Arraizpe-ren zinburrun edo chistua eskuan eroan. Beste biak bein banan esetsi eutsen, esanaz curak bere etzireala beste bat baño guichiago ta zinburruna etzala batena bakarrik eta nok lenengo eroan bear eban jakiteko zerbait eguiñ bear zala.

Ona eldueran eskribauen barri dakien uste ta erichiak bana dira, edo eztira bardiñak. Batzuk diñoe urrengo ardanteguiria eldueran, nok *eroango* eban bateko-urrera erabagui ebela.

Beste batzuen ustez, zotzak eskuazpian erdi-estaldurik, andiena atara ebanak zinburruna eroan ebala. Baiña ¿nok au sinistu? ¿Noz ezautu ete da dirubako eskribaurik? Bat edo baten erichian auzitan erabagui eben nor izango zan basa-chilibitu aren jaubetzakoa.

Zana zala, eroan ebanak echera eldu zanean emazteari asarez beguiratu ta barbarik aña aguiraka eguiñ eutsazan, da arako emaztea bere gogor eguiten asi jakonean, «sast, sast» gainibeta edo kuchillo zorrotz batsartu ta beingo baten ill eban. Atara eban guero zinburrun ori ta asi zan joten «Juuiist», baiña zirkirik bere ezaban eguiñ illak. «Juuiist» bigarrenen bere taalperrik. Irugarrenean luzeago «Juuiiiist», ¿baiña zer? gueldi, gogortuta emakuma errukarria.

Eskribau koko au emaztearen gorpuaz zer eguiñ ezekiala, uleai tiraka ta salea (1) ostikoka apurtu bearrik ebillela, atean norbaitek ots eguinda, zinburrun edo chistu ori bigarren eskribauari eroan eutsan.

Oni bere lenengoari leguez guerta edo jazo jakon. Irugarrenari bere bardin. Egun bere atanche alkar ikusi eben irurok eta ordu lauren inguruan alkar itunduten egonda, irrardan edo arrapaladan joan zirean Arraizpe aldera.

(1) Sala au ezta ordezko *sala*, ordezko *entabla* eñu baño.

Peruk urrunetik eurak illeta-soinekoakaz ikusirik, «agur ni» esanda bidera urten eutsen. Eskribauak Peru-ren achaki ta akiakulai jaramon бага, erratz edo upa baten barruan sartu ta bira biraka ichasora jaurtiteko usteaz eroan eben.

Urrengo ardanteguiria eldu zireanean, eskribauok zerbait artu bear ebela ta, guelditu zirean bertan, Peru erratz edo *barrikatik* atara barik, bide ertzean ichita.

Onetan artalde bat bertatik irago zan, da Peru asi zan oska erratz-estalki edo *lapea* ukabilka joten. Zer etezan jakin nairik urreratu jakon artzaina ta «nor da» itandu eutsanean, Peruk «ai au da lorra, au da atsakabea» erantzun eban.

—¿Zer dodan? Erregueren alabeagaz, nai eztodala, ezkondu gura nabe.

—¿Nai eztoala?

—Nai banaio, neure oinen ganean joatea izango naieuke.

—Euk ezkondu gura ezpadok, amenche naiagok neu, orretarako guertu.

—Erratz oni aoa zabalduio, bada ta truk eguingo joagu bizikerea; ni sartuko nok artzaintzan, i Erregueren jauregian.

Ordu erdigarranean Peru artalde ta guzti bidetik urte ebillen, artzain guizagaissoa bira biraka eroan eben erratz-barruan eskribauak. Noizik noizera esaten eban «ezkonduko nazala.» Eskribauak euren artean: «gure Peruri zoratu jako.»

Ichas adarrera eldu zireanean, iru eskribauen artean bultz eguiñ da uretara botan eben erratza. Zatitu zan achartean da artzaina olatu-artean ebillen lerrak eguiten, gorputza ur-azalean euki ezinik.

Eskribauak euren kurraka edo tipo edo barruko ar charra Perugaz batera ichasoran ito ebela uste izan ebanean, asi zirean echeranzko bidea eguiten. ¿Nok zeaztu (1) aren ikara ta zurtasuna, Peru Arraizpe, arako Mustur-zuri ta achur ta zinburrundun Peru euren beguiakaz ardi-artean, batari chistu, besteari ziri ta besteari arrika ikusi ebanean?

Peruk euren arpeguia ikusiaz bakarrik igarri eban euren barruko kezka; ta bigun bigun, oi ebanez, ezer ezpailenkan, itandu eutsen:

—¿Orain bere omen baño etzaree, guizonak?

—¿Peru da berau? ¡Peru Arraizpe!! ¡Eguno onakorik!! ¿Nun batu dozak aardi orrek?

—¿Enozue ikusi olatu-artean, kolpe batari, kolpe besteari, ardi zuriak batuten?

—Zetan edo atan abillena bai, baiña gueiago ezin ikusi izan joagu.

—Nai izan banau, onelango sei batuko nebazan.

—¿Baaldagoz orain bere?

—Bai zuek irurok artu-ala ta gueiago.

—¿Botako nok neu bertara, lekurik onenera?

—Orrenbeste mesede eguiteko beti nago guerturik.

—Bota naik orduan.

Peruk bultz gogoz eguiñ da bota eban ichasora bata. Au, zaarra ta igueri edo ugar ezekiana zan da artzaina baño lenago asi zan itoten.

—¿Zetan jabilk a?—itandu eutsen beste biak Peruri.

—Onenak beguiz jo ta artuten dabil. Arin expazabiltze, badakit zer jazoko dan gaur.

—Bota gaizak orduan arin arin.

—Tira bada esanda bultz eguiñ eutsen onei bere Peruk, eta tipitapa, beste gauzarik aguiñ ebala, artalde-billa joan zan.

Peru Arraizpe, alperren Aita, ¿zuk eraz urten zenduan? alperrak zoricharreko dira illezkeru ta munduan.

ERRETAK.

ATSOA TA ARKAKUSOA

Gure goiko bizitzan

bizi zan atsoa

zan elizarakoia

zan Jaungoikozkoa.

Beti mar-mar zegoan

eehean, elizan,

beti *paternosterrak*

esaten ari zan.

Etzitzen utzitzen,

zer nai guerta zedin

naiz katarroa izan,

naiz sabelean miñ,

egunoroko meza

errosarioa,

eta besper-ondoren

zan kalbarioa;

baiña zuen gaisoak

eraman chikia,

edozein gauzak zuen

estutzen guztia.

Egun batez ari zan

errabiz atsoa

ezin arrapaturik

gonan kukusoa;

—Zital orrek ez dirak,

zegoan esaten,

oan ez kanpoan

pakerik ematen;

ez diat igarotzen

beñere egunik

Jaungoikoari otoitz

eguiñ gabetanik

ire ortzetatikan

utzi nazan arren

ala edo onela

ni libre lenbailen.

Itz oiek aditzean

nengoan pensatzen

zer gauzak Jainkoari

zaiozkan eskatzen.

Sentitzen det onetan

negar intziria

lasterka noa gora,

odolez bustia

topatzen det atsoa

etzinik lurrean

alkitik eroria

sukal bazterrean.

Salto eguiñ ondoren

gonatikan gora,

arkakuso gaiztoa

igo zan lepora.

Atzera eguiñ nairik

igues eguiteko

eia guero lurrean

oinakin iltzeko,

erori ta jo zuan

erruz su burnia

eta idiki zion

buruan zauria.

(1) Erderazko *describir*.

Orduko aren oju
eta deadarrak!
Gañera ark eguiten
zituen negarrak!
Ordu bi guchienaz
egon zan onela;
zirudien larrua
kentzen ziotela.
Negarrak utzi eta
asten da atson,
arra eta demoka,
zeren kukusoa
iguesi joan zitzaien,
eta arratzean
beldur zan izan zezan
berekin oñan.
Au da guertatzen dana
kristau askorekin
ezin duten orduan
nai dutena eguin;
baina engaitutzen
dirade gaisoak,
guizonak, agureak,
andreak, atsoak,
baldu uste badute
gure Jaungoikoak
entzungo dituela
aien errezoak,
iguesi bialtzeko
udan kukusoa,
ezpadira garbitzen
echeke zokoak.
Gure otoitzak dira
gauza chit ederrak,
ez orde baguera
otoizle alperak.
Errezoak eguiten
diran bitartean,
jardun bear du beti
bakoitzak lanean.
Ezpadegu eriten
soroan azin,
etzaigu etorriko
zerutik garia;
eta badaukatzigu
zikiñak zokoak
etzaizkigu faltako
chimich kukusoa.

ITURRIAGAK.

ALPER-ANDI ETA EGOARRI

NAGUSI - MORROIAK

Alper-andi, izenaren jabe zalarik,
zan ere trabena zalechoa, eta morroiak
denbora guchi eguiten zuten
bere echean. Sartu zan morroi Egoarri
aren echean, biak elkarrekin denbora
asko eguiteko asmoan. Baina
laster azperru zan nagusia; ala ere
ezin zuen bota ehetik morroia. Nagusia
berandu jaikitzen zan; beranduago
morroia, eta ori, egunero nagusiak
sermoi bat eguin bear izaten
ziola jaikiko bazan, nunbait izenaren
jabe izateagatik. Gau batean kontu
kontari zendela sukaldean, esan zuen
aizoko batek:

—Zer da gauzarik onena logalea
ekartzeko?

—Mozkorra artzea—erantzun zuen
batek.

—Gaba galtzea—beste batek.

—Lanean ondo nekatzea—zion na-
gusiak.

—Jaunak—esan zuen morroiak—
bakoitzak bere iritzia esango du, bai-
na nerezat logalea ekartzeko gauza-
rik onena da, nere nagusi maite mai-
teak goizero eguiten didan sermoia.

Emen guziak issil-issilik guelditu
ziran. Bigaramon goizean deitzen dio
nagusiak oietik morroiari:

—Aizak mutill; jaiki adi.

—Bai bai; berealasse—dio mo-
rroiak.

Andik laster dio nagusiak:

—Mutill; jaiki intzan?

—Bai, bai; orainche noa.

—Abarkak jantzi dituk?

—Baita, baita; bat jazteko eta bes-
tea orainche jaztera.

—Beguirak zak sukaldean surik
dagoan.

—Ongui da; mosses, biz, biz, biz...
mizina... moss...

—Zer? Katuari deitzen diok?

—Bai bai; katuak su ondoan lo
eguiten du, eta epel badator, ezagun
da sua dagoala.

—Ikusi zak euririk otedan.

—Baita ere: fin... fin... fin... (chistu-
ka) moriko, moriko...

—Zer ari aiz?

—Chakurrari deika; bada atarian
lo eguiten du, eta bustia badator,
ezagun euria dala.

Emen oso aserratu eta satzen da
Alper-andi, eta deitzen dio:

—Egoarri: ua nere echeik.

—Emaiztatu soldatak.

—Emango dizkiat igandean.

—Joango naiz astelenean.

—Zein da nagusia?

—Soldata ematen duen.

—Aitzakiak ugari; soldata gabe ere
joan bearko dek gaur nere ehetik.

—Juezak aguintzen badu bai.

Juezaren izenak beldurtu zuan
Alper-andi, bada len ere juezaz az-
perru zegoan, eta arteraño guzia
jolasean izan bazan bezela, alkarre-
kin trabenara joan, picherdi bana
edan, eta asi ziran bertsoetan:

NAGUSIAK: Amalau dukat iri
Bazeuzkat emanik,
Oien erdirik ere
Eztekin eguin lanik;

Aiek emana ere
Damu diat bai nik,
Zergatik eztagoan
Irekin gauz onik.

MORROIAK: Nerekin ezpada-re
Gauz onik izango,
Morraletik eztizu
Zuri inork jango;
Soldatak artu gabe
Ez naitzatzu joango,
Dantza erazo gabe
Nailkoa pandango.

—Ai! jai; nik baino obeki daki
onek legueen berri—esan zuen bere
barruan Alper-andi-ongui konseja-
tua dago; gaitzean ezin ezer eguingo
diot, eta onez onean zerbait eguin
bearko.

Goiz batean Egoarri-ori zegoala,
beti bezela, joan zitzaien nagusia
poltsa bat diru eskuan zuela, esanaz:

—Zarren esnera da, goiz jaikitzen
danari Jaungoikoak laguntzen diola,
eta eguia da: goiz jaiki naizelako to-
patu det diru poltsa.

—Beraz soldatak pagatzeko dirua
badezu—erantzun zion morroiak.

—Etzekiat zenbat diru dagoen;
baina esaten diat, lengo zarren esae-
ra dala (eta egui andia), Jaungoikoak
laguntzen diola goiz jaikitzen danari.

—Goiz jaikia izango zan bada pol-
tsa galdu duena ere, Jaungoikoak la-
gundu badio edo ezpadio. Baina nik
eztet beinere goiz jaikitze gogorik.
Baldakizu zergatik? Poltsa galtzeko
beldurrez.

—Ago issilik, beti aitzaki billa ibi-
lli gabe alpertzar ori.

—Guizona bazera, gaur gabean
churrut bat emango aldezu nunbait,
poltsa orretatik pagatzeko.

guinduzke irurak. Agur, agur, obeitu eguin dear diot,
bestela ni errukiena—esan zuan Mikaelak Don Jose-
ri eta Anjeli esku banatatikan elduaz eta belauak
ikaraz zituala, eta sartu zan baurra negarrez eta
atzera beguiratuaz.

Osaba illobak asi ziraden bide chiorra bera itzik
eguiteko almenikan gabe eta noiz baino noiz nega-
rrak urtengo. Galtzadako zubichora eldu ziradenean
eseri ziran atzeguitera.

Tan, tan, tan ari zan jotzen Ave maritakoa San
Blasko kanpaia. Apaiza eta Anjel jarri ziran buru
utzean eta errezatt zituzten iru Avemaria.

—Sinistu beza osaba—esan zuan Anjelek errezatu
zutenean—Pachik salduko du echea, eta ezta konbe-
ni beste eskuetara aldatu dedin Eche-alai. Orisse
erosten enpliatuko ditut, lapurrak utzi zizkidaten di-
ru apurrak, eta Inazio datorrenean, Jaungoikoak
nai badu etorri dedin, esango diot: Inazio, or dauka-
zu zure gurasoan echea, zure anai madarikatuak
saldu zuana, eta Jaungoikoak nai izaten badu Mi-
kaela eta ni ezkondu gaitzen, Eche-alai biziko
guera Inazion etorrera arte eta gure aleguñak eta
gure izerdiak jantziko ditu orain gorri dauden lur
ederrak.

—Ori, Angel, ori!—esan zion osabak lepotikan
elduaz—lurraren gainean eztuk ire biotza baino
ederragorikan...

—Simon ustarguñia ezta an datorren ura?—esan
zuan Anjelek.

—Bai, bera duk—esan zion osabak—eta eztik eche-
tikan datorren antzikan. Guezurren bat esan dik
Pachik!

—Eta zzer bizimodu eguiten dezu, Mikaela gaissoa,
gurasoak ill ziraden ezkerro, zure anaiarekin?—esan
zion Anjelek.

—Zer bizimodu esaten du! Sekula estiot arpegui
argurik ikusten, sekula ezit itzik eguiten, eta maiz,
ostikoka eta golpeka zauritzen nau—esan zuan neska
gaissoak beguiak igortziaz amantalaren ertzakin.

—Puzuni gaiztoa!—esan zuan Anjelek ukabillak
estutuaz—Ni egongo naiz berakin eta nik esango diz-
kiot merezi dituanak.

—Ez, ez, Jaungoikoaren amorioagatikan, ez ezer
esan Pachiri—esan zuan Mikaelak beldurrez ikara—
zergatikan ilko ninduke baleki nik ezer esan dedani-
kan.

—Ondo da, ondo da—esan zuan Don Josek—Idu-
ki zazu pazientzia egun batzuetan, Jaungoikoak
emango dio osasuna Anjeli eta orduan nere illobak
aterako zaitu, otzo gaizto orren atzamarretatikan.

—Jaungoikoagatikan bada issildu gaitzen! An
nun datorren nere anaia.

Alasse zan. Orduanche zetorren Pachi eche azpiko
landatikan aurrera. Danak issildu ziran alkarri be-
guiratuaz.

Pachi, ikusi zituanean Don Jose eta Anjel, piska-
bat astoratu zan, zergatik beldur zan zerbait esan-
go ziotela merezi zuan bezela, baina laister berega-
natu zan eta azi zan kopeta illuntzen.

—Nondikan nora abill Pachik?—esan zion apaizak.

—Simonenean izan naiz lengo egun batean aguin-
du nion uztarria eguin oteduan.

—Denbora asko bear izan duk emendikan Simone-
nera joan etorria eguiten.

—Onekin gauz onik etziok—esan zuan bere gogoan nagusiak—eman ta pakea.

Ekarri ziran bi pichar ardo, eta apal-ondoan aiek edanaz, zerbait zerrrepeldu ziranean, asi ziran ber-soetan:

NAGUSIAK: Oso maite zaitut nik
¡O nere morroia!
Baina maiteago zuk
Dezu zure oia;
Eguinagatikan nik
Goizero sermoia,
Lanerako zera zu
Alper zerekoia.

MORROIAK: Zu zera Alper-andi
Ni naiz Egoarri
Askocho nai diogu
Guk biok elkarri;
Baina ala ere guera
Ibilliko larri
Ezpadio gu gogoz
Ekiten lanari.

Eguia—esan zuan Alper-andik—lana... lana gogotik eguita, ori da bear dana, baina goizean goiz jaikitze gure morroia izer eguin neza-ke?—zion nagusiak, konturatu gabe morroiak aditzen zuela.

—Tratu bat—erantzun zuen morroiak—emendik aurrera goizean lenengo jaikitzen danak, izan dezala eskubidea tota bestearen kontura edateko, eta ondorean, oian dagonari pichar bat ur burutik bera botatzeko.

—Ondo da; bigartik—erantzun zuen nagusiak—bigartik asiko guera.

Onetan daude; eta guertatzen dana esango dizuet.

UR-ZALE BATEK.

DANTZA ZAAR ALDI BAT

Orain urte batzuek badira Oiarzungo euskal festak gure probintziako Diputazioak eman zituala.

Euskal festa aien aurretik ari zan jentea saiua eguiten, apizioa zuanak apizio zuan alderdira. Oietako bat, Justo Bissi, dantzari bikaña izandua illea beltza zeukan denbora aietan, erreguina Isabel bigarrenak eun psetako chartela saritzat eman zionean dantzan ongui eguin zuelako; baina orain illea angulak bezela churrituta jez baita ain errez oña alchaitzen! nola orain oguei ta amabost urte; ala ere zaartutzen ari gueranok uste izaten degu, gatzetan bezela ibilliko guerala.

Au guertatzen zitzaion Justo Bissiri eta gau batean ezarriak ederki busti ondorean, Jose Ramonek deitu zion onela:

—Justo, fiist, fiist, jarrai guri, saio batzuek eguin bear ditugu dantzan, ia zer tamañotan arkitzen zeran ikusi eta iritzi bat emango degu bazeran edo ez duin Oiarzungo Euskal festetako lenengo saria irabazteko.

Esan ta eguin «Justo fiist, Justo fiist» nola eiztariak zakurrari chistuka deitzen dion, ala berean Jose Ramonek deitzen ziola, joan guinan amar bat lagun, Justo Bissi tartean guenduela, Munoko zelaira. ¡Ai ura leku alai ta ederra! ichas aize bigun bigunarekin.

—Ia, Justo, orainche saiatu daki-zuneraño; eta asi guinan danok kantari tran larai, tararan tran tran taralan larai... eta gure Justo asi zan bere onak aidoso erabiltzen; an ziran bibak eta chaloak eta gañerako alaitasunak. Ez ordea denbora luzean, zergatik lurrean zegoan alearra bota berria zan, eta gure Justo dana poz-tuta ango chalo ta bibakin, asi zan biurrikerak eguiten bere onakin, eta jura zaparrada! iruditzen zitzaigun

kaskabarra asi zala, bada aidean zebiltzen ango alear guziak, eta gu berriz iguesi ia ichutuan alear zaparradakin.

Berriz, nora joango ta, lengo lekura, Anselmaneko gure batzar to-kira, zintzurak piskacho bat legortu baitziran, batzuenak bantari eta bes-teonak dantzari, eta aiek bustitzea-gaitik. Erdika bana eskatu ta bereala asi zan bakoitzak bere iritzia ematen Justoren dantzaren saiua nolakoia izan zan.

Danok batera eman guenduan bai-mena, ederki eguin zuala eta etzala oberik izango, eta orduan dio Justok: —Ez aldeute ikusi nere oguei ta zortzi urtean gordeta eduki dedan kabriola?

Danok ezetz esan guinon, eta ia noiz eguin zuan.

—Alearrak aidetu ondorean—erantzun zuan.

—Orduan—esan zion Sandurdiño Ostrolakurdak—Oiarzungo dantza lekuan alearrik bada, ez dik inork ere ikusiko ire kabriola zaar ori.

—Zergatik?

—Zergatik danak bota-tuta iguesi joango diran alearrak aidean jar-tzean.

Esan guinon an eguiteko kabriola pamatu ura, baina alperrik; esan zuan Justok, ikusi nai zutenak joate-ko Oiarzungo, eta an eguingo zuela bein bakarrik, eta beste ogueita zor-tzi urtean etzuela gueiago inork iku-siko, eta orretan guelditu zan gure Justo Bissiren kabriola pamatua. Fiilis, Justo, fiilis, eguinaz atera zuan Jose Ramonek ondoren... eta adio jaunak, ongui lo eguin.

PRAISKU ARRIOLA.

IZKIRIMIRIAK

Azperturik Perrando Amezketakoa bere artzekodunen bisitarekin, joan

zan bein letradu batengana, eta esa-ten dio:

—Jauna, eztaukat chanpon bat zakurrari botatzeko eta zor diotan guzia eskean daukat esanaz emateko bereala, eta nik izer eguin bear det?

—Guizona, dirurikan ezpadaukazu, ortzak erakutsi.

—Ondo da, jauna, eta bedorren kontua izerbat da?

—Bi poseta—erantzuten dio le-trauak, eta Perrandok erakutsi zioz-kan ortzak, esanaz:

—Bedorregandik asi bear det be-dorren agindua eguiten.

Ikusirik letraduak Perrandoren azkartasuna esaten dio:

—Adiskidea, oso bizkorra zaitugu eta uste izanik jakingo dezula, esan zadazu nola estali litezkean ziri bata-kin iru zulo.

—Eta Perrandok erantzuten dio:

—Bedorren sudurra nere zulo ba-tean sartuta.

J. R. JAUREGUI.

IGARKIZUNAK

I

Artzai bati galdetu zion nagusiak zeinbat bildotz jaio ziraden aste ar-tan, eta arek erantzun zion: jaio dira-nak beste ainbestean gueituta, eta jaio diranen erdiak, eta laurdenak, eta bat gueiago jartzen badituzu, irtengo dabe 100 bildotz. ¿Zenbait jaio ziraden?

MONDRAGOERO ABARRATEGURI-K BIALDUA.

Aurrera-gokoa igarri dabe Grego-rio Sasieta Bergarakoak, eta Praisku Arriola Zarauzkoak. Azkenengo onek dirausku: «Igarkizunaren epaia: Bas-tantarrak, eta Prantzes euskaldunak Aizturak, Guipuzkoarrak Guraizak, eta Bizkaiko euskaldunak Artaziak.»

LA EDITORIAL VIZCANA deribon moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

— 38 —

—Simon orrek ba berakin bazkaltzeko pakerikan ezti eman eta ala guelditu naiz.

Apaizak eta Anjelek sinistu zioten eta eren artean gogora zuten, Mikaela deskuidatu eguingo zala esa-tean Pachi Bergaran zala.

—Eta izer asmo daukak Pachi?—esan zion Don Josek—auzera danean artuak erein zituztek eta ik oraindikan zoi bat bakarrikan eztuk itzuli. ¿Zer egui-teko asmoa duk?

—Ez erein da nere asmoa.

—Issilikan ago alakorikan esan gabe!—esan zion Don Josek.

—Echea eta lurrak saldu eta Onatira nua bizi iza-tera nere arrebarekin. Onen balioarekin jarriko dut denda koskor bat, eta oguitarako lain aterako alde-gu, eta ez befi emen lortutzen aitu, taloak eta babak jan ezinikan.

—Baztarra saldu!—esan zuan apaizak zerura be-guiratuaz.—Echea saldu esan duk! ¡Eztuk posible Pachi! ¡Eztiat ikusi artean sinistuko ain biotz gogo-rra eta ain buru makurra dedanikan! ¡Ire aurrekoak jaio eta bizi izan ziran echea! ¡Ire gurasoak jaio, bizi eta ill ziraden echea! ¡Eori jaio aizen echea! ¡Pachi! Edo chanchetan abill edo erotu eguin aiz...

—Ez bata ez bestea—esan zuan Pachiak asiaz asa-rratzen.—Zer sartu daukate erok inoren gauzatan? Ni naiz anaiarik nausiena; nere aita ill zan testamen-turikan eguin gabe eta nik eguin nezako eche onekin gogoak ematen didana.

—Echea eta lurrak, ireak bezela, dituk ire anai arrebarekin.

— 39 —

—Nik emen ezkerro bakoitzari agindua dauzka-ten bosteun dukatak eztu morehok zer ikusirikan.

—Zer negargarria! Zer gaiztakeria!—esan zuten batera osaba illobak Mikaela gaissoa Pachin aurrean begiak jasotzen atrebitu ezinik negarrez zegoan bitartean.

—Esan dut lenago ere: nik eguingo dut gogoak aguintzen didana—esan zuan Pachiak gueroago eta asarreago—Zaitu bezate euren echea eta ez auzokoa, zergatik inoren buruko miñak astoak ilzen ditu.

Pachi jiratu zan beste aldera bizkarra jasoaz eta sartu san echean kantatuaz:

Nik badut likurucho bat

Duana esaten,

Inor eztedilla asi

Auzo gobernatzan.

—Mikaela!—esan zion apaizak—atzo gurekin, igues eguin ezazu anima galdu orregandikan eta etzaiozu gueiago arpeguira beguiratu.

—Ai Don Jose! Ori eguingo banuke ez nuke ordu beteko bizirikan—esan zuan Mikaela gaissoak beldu-rraz ikara apaizangana arrimatuaz.

—Mikaela! Mikaela!—ots eguin zuan Pachiak su-kaldetikan—or ez zaitu ezer ere galdu, or eztaukazu zer eguinikan.

—Etzaiozu kasorikan eguin, eta atoz gurekin—esan zioten Don Jose eta Anjelek neska gaissoari esku muturretikan elduaz.

—Ez, ez, Ama santisimiarengatik; ikusiko balu ni erokin nuela, eun pauso eman baino lenago ilko